

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)
на тему: **«Особливості обліку і контролю доходів на автотранспортних підприємствах на прикладі Комунального підприємства «Електротранс»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій

Храпак Дар'я Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Слободяник Юлія Борисівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми даної роботи полягає в тому, що доходи виступають основним джерелом прибутку, який є головною метою функціонування підприємства та повинен забезпечувати його розвиток. В умовах економічної і соціальної нестабільності отримання запланованої величини прибутку значно ускладнюється. Це спонукає підприємства до пошуку нових моделей управління доходами, в основі яких є удосконалення їх обліку.

Мета дослідження – вивчення особливостей обліку доходів на автотранспортних підприємствах і розробка рекомендацій щодо поліпшення управління доходами та їх контролю.

Завдання дослідження:

- дослідження економічної сутності доходів, їх класифікації та оцінки;
- вивчення особливостей обліку доходів на автотранспортних підприємствах;
- визначення дискусійних питань обліку доходів автотранспортних підприємств;
- характеристика особливостей організації обліку та контролю доходів на КП «Електротранс»;
- проведення аналізу та моделювання доходів КП «Електротранс»;
- внесення пропозицій щодо удосконалення контролю та аналізу доходів на КП «Електротранс».

Об'єктом дослідження є процеси обліку, аналізу та контролю доходів на автотранспортних підприємствах.

Предмет дослідження – методика та організація обліку, аналізу та контролю доходів на підприємстві КП «Електротранс».

Методи дослідження. При написанні роботи використовувалися загальнонаукові методи: порівняння та узагальнення – для дослідження сутності поняття «доходи»; розрахунково-аналітичний та графічний методи – для побудови таблиць, наочного відображення результатів дослідження за допомогою графіків; методи індукції та дедукції – для визначення загальних тенденцій розвитку обліку та контролю доходів; методи гіпотези та припущення – при формулюванні власної думки та надання рекомендацій з удосконалення обліку та контролю.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою для проведення дослідження слугують вітчизняні законодавчі та нормативні акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали наукових конференцій і досліджень, дані засобів масової інформації та мережі Internet, а також первинна документація, облікові реєстри, внутрішня та зовнішня звітність КП «Електротранс».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (76 найменувань) та 17-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 83-х сторінках. Робота містить 13 таблиць, 5 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 статті:

«Особливості аналізу доходів і витрат підприємства на прикладі КП «Електротранс» Збірник науково – практичних статей Одеського національного економічного університету. – 2018. – С. 73 – 78;

«Використання моделей розрахунку ймовірності банкрутства як методу оцінки потенціалу КП «Електротранс» / Збірник науково – практичних статей Одеського національного економічного університету. – 2019. – С. 446 – 450.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи обліку доходів на автотранспортних підприємствах»* проведено порівняння сутності економічної категорії «дохід» в науковій літературі та нормативно – правових актах. Запропоновано визначення поняття «доходи». Досліджено різноманітні підходи до класифікації доходів як з боку бухгалтерського, так і управлінського обліку. Вивчено особливості обліку доходів за міжнародними стандартами. Проведено порівняльний аналіз П(С)БО 15 «Дохід» та МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами», визначено їх спільні та відмінні риси. Визначено особливості обліку доходів на автотранспортних підприємствах. Розглянуто проблемні питання обліку доходів на автотранспортних підприємствах.

У другому розділі *«Особливості обліку доходів на КП «Електротранс»* надано загальну характеристику досліджуваному підприємству та проаналізовано останні фінансові показники діяльності. Вивчено систему обліку доходів на даному підприємстві та визначено її переваги та недоліки. Проведено моделювання доходів підприємства з метою їх прогнозування та визначено основні фактори впливу.

У третьому розділі *«Аналіз і контроль доходів на КП «Електротранс»* було проведено аналіз структури та динаміки доходів підприємства, дохідності активів підприємства та розраховано вплив факторів на зміну рівня рентабельності. Досліджено систему, етапи та виконавців контролю доходів на досліджуваному підприємстві. Запропоновано шляхи підвищення рівня контролю та величини отримуваних доходів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. В економічній літературі спостерігаються різноманітні варіанти трактування доходів. Запропоновано вважати доходами збільшення економічних вигод унаслідок надходження активів і / або збільшення їх вартості та зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком внесків учасників) внаслідок здійснення певного виду діяльності у результаті прийняття ефективних управлінських рішень. Питання класифікації доходів у МСФЗ віднесено до питань професійного судження бухгалтерів. Українська облікова система історично є більш консервативною і відрізняється жорстким нормативно-правовим регулюванням, а також значним впливом податкового законодавства на облікові правила. Процес оцінки доходів розглядається як у П(С)БО 15, так і у МСФЗ 15. Проте алгоритми, що надаються у цих стандартах мають ряд кардинальних відмінностей. Аналіз змісту національних П(С)БО свідчить про необхідність їх постійного розвитку та вдосконалення, відповідно до змін, що відбуваються в

економіці країни та світу.

2. Весь автомобільний транспорт України поділяється на вантажний, пасажирський та транспортно-експедиційний. При визначенні доходів АТП з перевезення вантажів та пасажирів керуються П(С)БО 15 «Дохід». При реалізації послуг з перевезення пасажирів одиницею виміру пасажирських перевезень є поїздка пасажирів. Право громадянина на користування автомобільним транспортом і на перевезення за плату багажу на міських (у тому числі маршрутних таксомоторних), приміських і міжміських маршрутах посвідчується квитком (талоном). В обліку доходи від перевезення пасажирів відображаються за датою надання транспортних послуг. При цьому послуга вважається наданою лише після того, як пасажир доставлений у пункт призначення і залишив одиницю рухомого складу. Тарифи на перевезення пасажирів у міському транспорті регулюються відповідними нормативними актами органів виконавчої влади.

3. До дискусійних питань обліку доходів можна віднести: вплив правила «першої події» при визначенні ПДВ на господарську діяльність підприємств, необхідність поділу інвестиційної діяльності на основну інвестиційну діяльність та іншу інвестиційну діяльність та деталізація такої інформації на окремих субрахунках, відсутність єдиних методичних підходів до визначення справедливої вартості активів при їх обміні або оплаті, в результаті чого оцінка доходів на підприємствах зазвичай є умовною. Також досліджено питання відсутності єдиної методики розподілу доходу за комбінованими проїзними квитками, питання необхідності визнання повної суми бюджетних компенсацій за перевезення пільгових категорій пасажирів, проблему неринкового ціноутворення підприємств міського транспорту, підрахунку кількості перевезених пасажирів та можливості поширення монетизації.

4. Об'єктом дослідження є господарська діяльність КП «Електротранс» в частині операцій, які пов'язані з формуванням обліково-аналітичної інформації щодо організації обліку, аналізу та контролю доходів. Метою створення і діяльності підприємства є здійснення пасажирських перевезень електричним та автомобільним транспортом населення. На сьогоднішній день на підприємстві існує 10 автобусних маршрутів та 6 тролейбусних, що здійснюються 46 транспортними засобами, в тому числі і унікальними для України тролейбусами з автономним ходом. Доходи від надання послуг на КП «Електротранс» визнаються виходячи зі ступеня завершеності операції на дату балансу, оцінку ступеня завершеності такої операції проводять за питомою вагою обсягу послуг, наданих на конкретну дату, у загальному обсязі послуг, які повинні бути надані згідно з угодою. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства складається з доходу від перевезення пасажирів електротранспортом (тролейбуси), доходу від перевезення пасажирів автобусами та компенсаційних виплат за перевезення пільгових категорій пасажирів. Між Управлінням розвитку транспорту та зв'язку Міської ради міста Кропивницького та КП «Електротранс» укладаються договори про організацію надання транспортних послуг з перевезення міським електричним та автотранспортом, згідно з якими підприємство і здійснює свою діяльність. Відшкодування витрат Перевізнику проводиться на підставі звіту про фактичну кількість виконаних оборотних рейсів, розрахунку розміру компенсаційних виплат

та акту звіряння розрахунків за відповідний період. Розрахунок розмірів компенсаційних витрат на пільгові перевезення на міських тролейбусних маршрутах загального користування здійснюються виходячи з даних фактичних показників кількості перевезених платних пасажирів, коефіцієнту співвідношення платних пасажирів до безплатних та затвердженого Міською радою м. Кропивницького тарифом. Розмір тарифу на перевезення пасажирів електро- та автотранспортом обмежується обсягом бюджетного фінансування, а не є економічно обґрунтованим. На тарифи на проїзд електротранспортом великий вплив мають соціальні фактори, проте не можна заперечувати факт, що через наявну величину тарифу підприємство недоотримує значну частину доходу.

5. Моделювання доходів підприємства показало, що на підприємстві спостерігається тенденція до зниження рентабельності продажу, а отже і доходів. Найбільш впливовим фактором у дослідженні було визнано рентабельність від основної операційної діяльності, оскільки саме цей фактор має найтісніший взаємозв'язок з результативним показником. Побудова трендової моделі показала, що при незмінній величині рентабельності від основної операційної діяльності, вже до кінця року рентабельність продажу знизиться до -13,23%. А дослідження коефіцієнта еластичності виявили, що підприємству необхідно розширювати спектр отримуваних доходів або розпочати процес скорочення витрат. Аналіз структури та динаміки КП «Електротранс» показав, що сукупний дохід підприємства в цілому має стабільну тенденцію до збільшення. Найбільшу частку у сукупному доході займає дохід від операційної діяльності, а саме виручка від наданих послуг. Проте, незважаючи на зростання доходів за абсолютними показниками, рівень рентабельності підприємства перетворився на рівень збитковості у величині 3,4 %. Підприємству необхідно збільшувати величину чистого доходу – активізувати маркетингові зусилля; зменшити вартість оборотних активів в розрізі дебіторської заборгованості – працювати на умовах передоплати або надавати знижку за розрахунок наперед контрагентам, що користуються іншими послугами підприємства крім послуг перевезення (орендарі, рекламодавці), провести аналіз рентабельності послуг, наприклад за часом їх надання і в залежності від цього регулювати кількість транспорту що надає послуги, а також збільшувати величину доходу від інших видів діяльності. Зменшити собівартості надаваних послуг у частині витрат матеріалів (знайти більш дешевих постачальників сировини без втрати якості), та оплати праці (розглянути доцільність застосованої системи оплати праці, провести нематеріальне стимулювання продуктивності праці робітників), провести аналіз витрат підприємства за період з метою скорочення недоцільних.

6. З метою вдосконалення контролю та аналізу обліку доходів було запропоновано ряд заходів, спрямованих на збільшення величини доходів підприємства, як від основної діяльності так і від інших видів діяльності та підвищення ступеня контролю. Запропоновані для створення аналітичні рахунки, «Звіт про доходи та витрати на пасажирські перевезення» та «Відомість обліку доходів від перевезення пасажирів за проїзними квитками» покликані спростити інформацію в аналітичних цілях як для внутрішніх, так і зовнішніх користувачів. Підвищення тарифів, дотримання умов Типового договору та розширення іншої діяльності дасть змогу підприємству зробити перші кроки до впровадження системи

електронного квитка, яка покращить рівень життя населення та діяльність підприємства в цілому.

Отже, слід зазначити, що доходи є вагомою частиною діяльності підприємства. Розроблені та внесені нами пропозиції і рекомендації покращать діяльність досліджуваного підприємства в частині обліку, аналізу та контролю доходів. Впровадження результатів дослідження у практику роботи КП «Електротранс» дозволить володіти економічною інформацією, що буде сприяти удосконаленню обліку та контролю, ефективному прогнозуванню та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень з метою оптимізації управління доходами і одержання високих результатів господарювання.

АНОТАЦІЯ

Храпак Д. О., «Особливості обліку і контролю доходів на автотранспортних підприємствах на прикладі Комунального підприємства «Електротранс».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071 Облік і оподаткування» за магістерською програмою професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку і контролю доходів на автотранспортних підприємствах.

Проаналізовано сутність, класифікацію та оцінку доходів, особливості обліку доходів на автотранспортних підприємствах, проблемні питання відображення в обліку та аналізу доходів автотранспортних підприємств.

Запропоновано шляхи удосконалення обліку, контролю та аналізу доходів, зміна типу договору, підвищення тарифу, монетизація пільг.

Ключові слова: доходи, автотранспортні підприємства, облік, контроль, аналіз, тариф, пільгові перевезення.

ANNOTATION

Khrapak D.O., «Features of accounting and control of incomes at transport enterprises on the example of the utility company «Electrotrans».

Qualifying work on obtaining a master's degree in specialty «071 Accounting and Taxation» under the program «Accounting, auditing and taxation of business activities». – Odessa National Economic University. – Odessa, 2019.

The work deals with theoretical aspects of accounting and control of incomes at transport enterprises.

Author analysis the essence, classification and estimation of incomes, peculiarities of accounting of incomes at transport enterprises, problems of reflection in the accounting and analysis of incomes of transport enterprises.

Keywords incomes, transport enterprises, accounting, control, analysis, tariff, preferential transportation.